

Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2023

Kunnanhallitus 02.10.2023 § 173
161/02.05.01.01/2023

Valtionvarainministeriö on 27.9.2023 päivätyllä kirjeellä ohjeistanut seuraavaa:

”Kunnan valtionosuutta voidaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n mukaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa.

Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavia toimenpiteitä. Toimenpiteet aikatauluineen ja euromääräisine vaikutuksineen on esitettävä valtionosuuden korotusta koskevassa hakemuksessa. Jos toimenpiteitä ei ole päätetty hakuajan loppuun mennessä, on hakemukseen merkittävä se, milloin valtuusto käsittelee ne ja mitkä toimenpiteet ovat. Valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja.

Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos esitettyjä toimenpiteitä tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu. Avustuksen myöntämisen ehtona on myös, että kunta toteuttaa kuntalain 118 §:n mukaisen arviointiryhmän ehdotuksen mukaiset toimenpiteet palveluiden edellytyksen turvaamiseksi. Edellä mainittu ehto koskee niitä kuntia, joihin on asetettu em. lain 118 §:n mukainen arviointiryhmä.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen on käytettävissä enintään 10 000 000 euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 45 §:n 2 momentin mukaan korotusta on haettava valtiovarainministeriön päättämään ajankohtaan mennessä.

Hakemukset tulee toimittaa tiistaihin 17.10.2023 klo 16.15 mennessä”

Kustavin kunnan hakemuksen perusteena voisi olla nk. negatiivinen valtionosuus. Valtionvarainministeriö on 27.9.2023 julkaissut tiedotteen, jonka mukaan:

”Kunnan valtionosuutta voidaan lain mukaan korottaa hakemuksesta ja harkinnan perusteella, jos kunta on lisätuen tarpeessa poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Tuen tarpeen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen haku on auki normaaleilla kriteereillä myös niille kunnille, joiden valtionosuuden maksatus on tällä hetkellä negatiivinen. Näitä kuntia on vuonna 2023 kahdeksan.

Negatiiviset valtionosuudet johtuvat pääasiassa sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden uudistuksen tasauselementeistä, joilla tasataan uudistuksen suuria muutoksia. Valtionosuusmaksatuksen negatiivisuus ei automaattisesti tarkoita, että kunnan taloudellinen tilanne olisi heikko uudistuksen jälkeen. Pääosa negatiivisen valtionosuuden kunnista hyötyy

taloudellisesti sote-siirrosta tämän hetkisestä tilanteesta huolimatta. Toisaalta suurimmat sote-uudistuksesta aiheutuneet asukaskohtaiset kuntien peruspalvelujen valtionosuuden määrän vähennykset ovat tänä vuonna olleet muualla kuin negatiivisen valtionosuuden kunnissa”.

Kustavin kunnan osalta peruspalveluiden negatiivisen valtionosuuden vaikutus talouteen on noin -300.000 euroa. Kunta on päättänyt aloittaa talouden tasapainottamisesta hyväksymällä uuden kuntastrategian mukaiset tavoitteet Tasapainoisesta ja investoinnit mahdollistavasta taloudesta. Erityisen kohtuuttomaksi kunta ja kuntalaiset ovat kokeneet sen seikan, että kunnan järjestämät palvelut ja niihin käytetty euromäärä siirtyivät hyvinvointialueelle 1.1.2023. Siirron seurauksena lääkärinpalvelujen, sairaanhoitajan, näytteenoton, sosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän lähipalvelujen saatavuus romahti heti alkuvuodesta 2023 ja viimeistään kesäkauden alkaessa.

Valtionosuusrahoituksen epäkohtien osoittamiseksi kunnan on perusteltua hakea valtionosuuden korotusta.

Esittelijä vt. kunnanjohtaja Rauno Peltola

Vt. kunnanjohtajan päätösehdotus

Kustavin kunta päättää hakea harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuodelle 2023 ja valtuuttaa vt. kunnanjohtajan laatimaan ja allekirjoittamaan sitä tarkoittavan hakemuksen.

Kunnanhallituksen päätös

Hyväksyttiin yksimielisesti.